

laren hebben een zekere organisatiegraad nodig om contacten te kunnen leggen in de 'bovenwereld'. Zo vervangen ze soms een gebrekkige persoonsregistratie in de landen van herkomst door een eigen papierwinkel van grotendeels vervalste documenten.

Misbruik van migratieproblemen van vrouwen door ze te ronzen voor de prostitutie markt komt zowel op grote als op kleine schaal voor. Bij kleinschalige vrouwenhandel zijn meestal slechts enkele handelaren betrokken die een beperkt aantal vrouwen uit één land van herkomst rekruteren. Kleinschalige handelaren werken minder professioneel dan grootschalige organisaties. Deze laatste kennen meestal een duidelijke taakverdeling en zien kans vrouwen 'en gros' uit diverse landen naar het westen te transporteren en vervolgens uit te buiten.¹⁴ De overgang van kleinschalige naar grootschalige handel verloopt vloeiend; er zijn tussenvormen die onder 'middelgrote' vrouwenhandel vallen.

Kleinschalige handelaren hebben in de regel ook een behoorlijke organisatiegraad. Vrouwenhandel is immers een arbeidsintensieve vorm van misdaad: de vrouwen moeten naar Europa gehaald worden en vervolgens gedistribueerd waarna gezorgd moet worden voor huisvesting en bewaking.¹⁵ Kleinschalige handelaren kunnen niet zonder contacten in de landen van herkomst.

Lopend over de grens

Drie Thaise vrouwen opgesloten in een seksclub

In Januari 1991 deed zich in Delfzijl een vreemd tafereel voor.¹ Een Thaise vrouw, Tip geheten, sprong uit een raam op een politieauto waarin haar landgenotes Tina, Da en nog enkele vriendinnen zaten. De politie bevrijdde hen uit de seksclub waar ze zaten opgesloten. Zij handelde op grond van een tip dat in Delfzijl zes Thaise vrouwen gevangen waren in een seksclub.

De zes vrouwen deden kort na de bevrijdingsactie aangifte van vrouwenhandel. Enkele vrouwen uit het groepje verkozen onmiddellijk na de aangifte terug te gaan naar Thailand. Genoemde Tina, Tip en Da bleven in Nederland. Tip en Da besloten direct terug te keren naar Thailand nadat justitie hun had laten weten dat ze als getuigen niet meer nodig waren.

Terwijl Tip en Da popelend zaten te wachten op het bericht dat ze wegmochten, vertelden ze mij hoe ze in Nederland verzeild waren geraakt. Tina vulde hun relaas aan. Het verhaal, met de climax van de sprong uit het raam, begon eigenlijk met een reeks van tips van kennissen over goedbetaald werk in Nederland. Bijna door toeval vielen deze vrouwen tijdens hun lange weg naar positieverbetering in handen van vrouwenhandelaren.

Hun geschiedenis begon met het optreden van de Thaise vrouw Tang. Drie van de zes vrouwen die in de seksclub zaten opgesloten, kwamen dankzij de bemiddeling van genoemde Tang in Nederland. Dat gold ook voor Tip, de vrouw die als laatste de sprong waagde.

Tip ontmoette Tang via een conciërge van een school waar een tante van Tip docente was. 'Die conciërge vroeg of ik geen zin had om in Nederland te gaan werken. Dat wilde ik wel en hij stuurde me door naar Tang. Ik zocht haar op. Zij vertelde dat ik goed kon gaan verdienen als serveerster in een restaurant in Nederland. Ik

geloofde haar meteen hoewel ik haar niet goed kende. Ik raakte namelijk onder de indruk van haar mooie huis. Ze heeft me nooit precies verteld wat voor werk zijzelf in Nederland deed. Ze had het alleen over wat er allemaal voor het vertrek geregeld moest worden: paspoort, ticket enzovoort. Daar ging veel tijd overheen. Voordat alles rond was ben ik een paar keer bij Tang langs geweest. Ondertussen moest ik het geld bij elkaar krijgen dat zij vroeg voor haar commissie, ticket en de werkkleren die zij voor mij moest bestellen. Later zag ik dat ze tweedehands kleren voor me had gekocht.'

Tip had er in Thailand geen idee van dat al deze inspanningen van Tang dienden om haar in de prostitutie te krijgen. 'Ik wist dat ik moest drinken met klanten maar dat vond ik niet zo vreemd. In het restaurant waar ik in Thailand werkte deed ik dat ook, maar daar ging ik niet met klanten mee.'

Tegen Da, voor wie Tang ook de bemiddelaarster was, is wel eerlijk gezegd dat ze in de prostitutie terecht zou komen. Da had Tang ontmoet in Bangkok in de bar waar ze bediende. Da ging soms met klanten naar bed. 'Dat waren vaak buitenlanders, maar toch is prostitutiewerk daar anders, je spreekt tenminste de taal. Ik ontmoette Tang toen ik een maand of vijf in die bar werkte. Ze was net terug uit Nederland en vertelde dat ze daar heel veel had verdiend. Aanvankelijk geloofde ik dat niet. Ik vond haar maar een praatjesmaakster. Ik veranderde van mening toen ik haar huis zag.' Ook Da kwam onder de indruk van de luxueuze behuizing van Tang.

'Tegen mij zei Tang dat ik een bepaald percentage over het werken met klanten zou krijgen. Voor alleen al champagne drinken met klanten zou ik tien gulden ontvangen.' Ze zei er niet bij dat Da eerst een flink bedrag voor de seksbazen moest gaan verdienen. Ze zou haar salaris pas krijgen als ze haar zogenaamde schuld voor de bemiddelingskosten had afbetaald. Da dacht in Thailand dat ze alleen Tang geld was verschuldigd.

Da kreeg reeds in Thailand argwaan toen Tang de prijs voor haar bemiddeling bleef verhogen. Da: 'Tang vroeg eerst 5000 baht. Dat had ik niet maar ik kon het bij mijn buurvrouw lenen. Ik gaf Tang het geld maar kreeg niet te horen wanneer ik naar Nederland kon.

Ze liet me wel steeds meer betalen. Ondanks alles ben ik er toch maar mee doorgegaan. Ik was er nu eenmaal aan begonnen. Het had me al zoveel gekost.'

Nice girl, you want

In Thailand zijn veel vrouwen zoals Tang als bemiddelaarster actief. Tang zelf speelt in dit alles een tragische rol. Zij is ooit als 'verhandelde vrouw' naar Nederland gekomen. Evenals de vrouwen voor wie zij later werk regelde, werd zij tijdens haar eerste reis naar Nederland onder bedreiging tot prostitutie gedwongen. Zij deed geen aangifte maar besloot tot een carrière aan de zijde van de handelaars. Zij is niet de enige die deze keuze heeft gemaakt. De Stichting tegen Vrouwenhandel is al enkele malen geconfronteerd met voormalige slachtoffers die als verdachten terecht moesten staan.

De loopbaan van Tang als bemiddelaarster was buitengewoon grillig. Toen zij haar karwei als ronselaarster in Thailand had geklaard, werd ook zij in Delfzijl opgesloten tot ze haar deel had betaald. Voor de tweede keer werd zij slachtoffer van vrouwenhandel.

Tina, de derde vrouw die haar licht over de zaak Delfzijl liet schijnen, is niet door Tang maar door een zekere Jacky uit het nachtleven van Bangkok geplukt. 'Via Jacky kwam ik terecht in een bar waar Jan, de seksclubeigenaar uit Delfzijl, wat zat te drinken. Jacky kende hem. Zij zei tegen mij dat hij in Nederland een grote baas was. Zij liep op hem toe en vroeg, wijzend op mij, "Nice girl, you want".' Voor deze kleine dienst moest Tina Jacky 10.000 baht betalen.

Jacky stuurde Tina naar Praag. Ook Tang had inmiddels gezorgd dat Tip en Da eveneens naar Praag gingen. Op het vliegveld aldaar begon de gezamenlijke geschiedenis van Tina, Tip, Da, Tang en drie andere vrouwen.

Tang had Da en Tip een foto gegeven van Jan die hen op het vliegveld zou opwachten. Ze waren al blij dat er iemand was om hen op te halen. De andere vrouwen voegden zich bij hun gezelschap en de uiterst merkwuurige tocht naar Nederland begon. Tina: 'We gingen met de auto. Jan las de kaart en een zekere Johnny reed.

Onderweg praatten en dutten we wat. Na een tijdje stopten we. "Wat krijgen we nou", vroegen we. "Uitstappen", zei Jan, "jullie gaan verder lopen." Zo liep deze stoet dames, rillend in te dunne kleren, op hoge hakken, samen met Jan van Tsjechoslowakije naar Duitsland. Hun bagage mocht in de auto blijven.

Voor de Thaise vrouwen was geen visum aangevraagd. Zij kwamen illegaal naar Nederland, maar dat wisten ze toen nog niet. Ook had niemand ze verteld welke stad in Nederland hun bestemming was. Pas na de bevrijdingsactie hoorden ze dat ze al die tijd in Delfzijl hadden gezeten.

In Nederland ontdekten Tina en Da dat Jacky en Tang voor dezelfde seksclubeigenaren bemiddelden, een grote en een kleine ondernemer. Het verhaal speelde zich verder af in hun twee seksclubs, ook een grote en een kleine. De twee handelaren uit deze zaak lijken op een komisch bedoeld duo uit een gangsterfilm, de één slim en gevaarlijk, de ander dom en onervaren. De domme kracht Jan, die de bemiddelaarster Jacky overigens destijds in de bar in Bangkok tegenover Tina als de grote baas had afgeschilderd, is er zelf niet veel wijzer van geworden. Tina: 'Jan was een beetje een sufferd. Soms was hij aardig, soms niet. Met hem wilde ik niet al te veel ruzie maken.' De vrouwenhandel betekende zelfs het faillissement voor Jan. Zijn verrichtingen kwamen neer op een uiterst omslachtige poging om een paar duizend gulden te stelen van vrouwen die weinig geld hadden. Volgens Tina werd Jan misbruikt door de grote baas, Jacques, bij wie hij als bedrijfsleider in dienst was. Jan wilde echter voor zichzelf beginnen en had een club van Jacques gehuurd die hij wilde bevolken met de pas aangevoerde Thaisen. Jan was zo dom om na de inval van de politie het huurcontract alsnog te tekenen waarmee hij de politie van een sluitend bewijs van zijn betrokkenheid voorzag.

Jacques, de grote baas, is een oude bekende van de politie. Hij bezit een aantal seksclubs, ook in Thailand. De Thaise Da had met haar gebrekkige Engels van hem begrepen dat zij aardig moest zijn voor Jacques. 'Dan blijf ik ook aardig tegen jou', had hij er met een veelbetekenende blik aan toegevoegd. Tina heeft hij onomwonden bedreigd. 'Dat onmens zei: "Als ik jou vermoord komt niemand dat te weten. Als ik wil kan ik een grote gangster zijn. Als je je

rustig houdt hoeft je je echter geen zorgen te maken."

Bij aankomst in Nederland maakte het tweetal de dames duidelijk dat ze geen 1800 maar 6000 gulden moesten betalen voor de reis. Het extra bedrag waren ze verschuldigd voor de omweg over Tsjechoslowakije. De vrouwen moesten direct na aankomst een papier tekenen. De Thaise echtgenote van Jan fungeerde hierbij als tolk en vertelde wat het document inhield. Zij gaf overigens een nogal vrije vertaling. Zij wekte de illusie dat de vrouwen een gewoon arbeidscontract kregen aangeboden. In werkelijkheid was het een schuldbekentenis. Daarin stond dat ze pas voor het werk betaald zouden krijgen nadat ze hun schuld hadden afbetaald. Hun toekomstige inkomsten waren overigens de helft van wat 'een mondige prostituée in Nederland', zoals bedoeld in de nieuwe delictomschrijving, gewoonlijk ontvangt. Bovendien stipuleerde het contract met zoveel woorden dat ze klanten in alle gevallen hun zin moesten geven. Daarnaast bevatte de overeenkomst vreemdsoortige bepalingen, zoals het verbod op het maken van vrienden. De vrouwen ondertekenden omdat tegen hen was gezegd dat ze pas na de ondertekening aan het werk konden.

De seksbazen namen de paspoorten onmiddellijk in beslag. Pas na een half jaar zouden ze die terugkrijgen. Ook kregen ze instructies zich bij een inval van de politie te verstoppen 'in een geheime kamer'. Dat mysterieuze vertrek bevond zich in de aanpalende seksclub die via een deur in verbinding stond met het etablissement van Jan waar de vrouwen verbleven. Door die mededeling beseften de vrouwen pas dat ze illegaal in Nederland waren.

'200 guilders one o'clock'

'Is dit nou een gewoon restaurant?', had Tip gevraagd op de dag dat ze voor het eerst de pas geverfde seksclub van Jan betrad. Ze kreeg geen antwoord maar werd alleen hard uitgelachen. Tip durfde daarna niets meer te vragen. Met het argument dat ook zij haar schuld moest afbetalen, maakte Jan haar al snel duidelijk dat ze met de klanten naar bed moest. 'Dat is verplicht', had hij uitdrukkelijk tegen haar gezegd.

Tip: 'De eerste dag probeerde ik me te beperken tot het drinken met klanten. Maar de bazen en klanten vonden dat niet genoeg.

Tegen de klanten zei ik nooit meteen dat ik niet wou; dat liet ik pas merken als ik op de kamer was. Ik deed dan net alsof die klant de eerste was: "me no work in business", zei ik dan. Veel klanten vonden me onschuldig en namen er genoeg mee dat ik ze alleen wat gezelschap hield of wat masseerde. Eén klant bedacht dat hij thuis een dochter had van mijn leeftijd die gewoon lag te slapen. Ik hoefde niet meer met hem naar bed. Overigens zie ik er jonger uit dan ik in werkelijkheid ben. Daar maakte ik gebruik van. De bazen vonden het geen probleem dat ik de klanten boven afwimpelde. De mannen hadden al betaald voordat ze naar boven gingen. Ik verdiende sowieso niet zoveel omdat ik nogal stil was. Meestal merkten die mannen niet eens dat ik ze niet verstond, zoveel praatte ze zelf. Dan had ik wel eens binnenpretjes.'

Aangezien Tip weinig Engels sprak onderhandelde Tina voor haar met de klanten. Tip moet achteraf lachen om het Engels van Tina: 'Ze zei letterlijk: "100 guilders half hour, 200 guilders one o'clock." Voor Tina en de anderen was het werk gemakkelijker dan voor mij.' Dat beseften de anderen ook en ze namen Tip in bescherming. Ze letten op dat klanten haar niet mishandelden.

Tina en Da hadden vooral problemen met klanten die vrienden van de baas waren. Tina: 'Ik had een keer zo'n klant voor de hele nacht. Ik moest hem steeds vertellen hoe goed hij was in bed, wat niet waar was. Tegen de andere meisjes zei hij dat hij ging scheiden om met hen een nieuwe relatie te beginnen. Dat was ook niet waar.' Deze vriend van de baas zou later, na de inval van de politie, tijdens de verhoren voor Jan in de bres springen.

Ook Da kreeg te stellen met vrienden van Jan. 'Ze kwamen als klant en wilden geen condoom gebruiken. Dan zei ik tegen Jan: "Ik wil die klant niet want hij wil zonder condoom." Jan zei dan: "Je moet die man zonder condoom nemen. Hij is mijn vriend." Ik moest wel toegeven. Andere klanten hoorden dat en wilden ook zonder.'

Eén vrouw uit hun groepje had wel een heel bijzondere klant. Een in Delfzijl passagierende Schot kocht haar voor 10.000 gulden. Al spoedig stuurde de Schot haar uit medelijden terug naar Thailand, zo had ze aan de achterblijfsters geschreven.

Opsluiting

Behalve dat de vrouwen die maanden geen cent verdienden, zaten ze ook al die tijd opgesloten. Ze zijn slechts twee keer buiten geweest en wel onder begeleiding van Jan. Na sluitingstijd deed Jan alles op slot. Geen enkele telefoon werkte. Ze konden niemand bellen. 'Wat moeten we doen bij een brand?', had Da zich afgevraagd. Waarschijnlijk moest ze denken aan een dramatische brand in Thailand. Tijdens het Chinees Nieuwjaar van 1984 ging in Phuket een bordeel in vlammen op. De daarbinnen vastgeketende vrouwen verbrandden levend.

Aan die periode van opsluiting kwam een einde door het optreden van Tina. Ze bedacht zich dat ze in Thailand het adres van een Thaise vrouw in Rotterdam had gekregen. Die kennis van Tina was getrouwd met een seksclubeigenaar. Deze seksbaas zal weer opdoemen in het verhaal over de Bende van de Miljardair. Tina besloot alles op alles te zetten om die Thaise te bereiken. Jan verkeerde in de comfortabele illusie dat de vrouwen niemand kenden in Nederland. Tina: 'Ik zei tegen hem dat ik door het raam zou klimmen om haar te bellen.' Jan geloofde haar niet. 'Je bent gek', had hij gezegd. Tina probeerde toch uit het raam te klimmen. 'Dat ging niet. Ik heb het raam maar ingeslagen.' Tina klauterde naar buiten en belde haar kennis.

De Thaise echtgenote van de seksbaas belde vervolgens de Rotterdamse politie die op haar beurt de collega's in Delfzijl inschakelde. De anderen probeerden ondertussen ook weg te komen door het door Tina ingeslagen raam. Ze moesten immers weg zijn voordat Jan zou merken dat Tina was ontsnapt. Tip ging als laatste naar boven en zag dat de andere meisjes al in de politie-auto zaten. Eindelijk durfde ook zij te springen.

De snelle bevrijdingsactie was te danken aan het optreden van de Rotterdamse politie. Bert Bennink, een van de betrokken politiemannen: 'Ik wilde alleen die meiden bevrijden. Laat ik het simpel stellen, we waren geen riddertje aan het spelen. Ik had ook gewoon Delfzijl kunnen bellen over wat ik had gehoord en het bij een proces-verbaal van bevindingen (een verslag, SA) kunnen laten. Ik vond echter dat er meer moest gebeuren dan dat. Gelukkig had ik goede contacten bij de politie van Delfzijl.'

Toen de politiewagen was vertrokken kwam Jan thuis in een leeg bordeel. Ook hoorde hij tot zijn verbijstering dat de politie en passant zijn Thaise echtgenote had meegenomen. 'Een Thaise, dat zal wel een slachtoffer van vrouwenhandel zijn', hadden de agenten uit Delfzijl in hun enthousiasme gedacht. Als vermeend slachtoffer zetten de rechercheurs haar bij de anderen wat hun mededeelzaamheid niet bepaald bevorderde. Jan is zelf naar de politie gegaan met de rare vraag 'Hebben jullie me nog nodig?' Nog gekker was het antwoord: 'Nee.'

Twee sleutels

We schrijven november 1992. De meeste vrouwen uit het groepje zijn terug naar Thailand. Nog steeds is er te weinig bewijs om een rechtszaak tegen de twee seksbazen aan te spannen. Een van de oorzaken hiervan is dat het verhoor met Tina niet al te vlot verliep. Dat vond ze zelf ook. De politie had namelijk gesuggereerd dat ze had kunnen vluchten met één bepaalde klant. De betreffende klant, een vriend van de baas, had verklaard dat zij niet was opgesloten.

Ook waren er problemen tijdens het verhoor met de rechter-commissaris, de 'onderzoeksrechter'. De rechter-commissaris had Tina gevraagd zoveel mogelijk met ja en nee te antwoorden. Tina gehoorzaamde.

De rechter-commissaris: 'Was de deur aan de binnenkant op slot?'

Tina: 'Ja.'

De rechter-commissaris: 'Had je een sleutel?'

Tina: 'Ja.'

De rechter-commissaris: 'Kon je er uit?'

Tina: 'Nee.'

Tina dacht dat ze er niet bij mocht vertellen dat de deur aan de buitenkant met een tweede sleutel was afgesloten. De rechter-commissaris kreeg daardoor een tegenstrijdige getuigenverklaring waarmee hij weinig kon beginnen.

Met de vrouwen gaat het voor zover bekend goed. Tina vertelde tijdens onze laatste ontmoeting dat ze een vriend heeft en toekomstplannen maakt. Ze wil een vrouwvriendelijk sekshuis openen. Voor Da hoeft dat niet. Bij ons afscheid zei ze dat ze nooit

meer de prostitutie in zou gaan. Tip worstelde voor haar vertrek nog met haar schuldgevoelens: 'Ik probeer mezelf ervan te overtuigen dat ik er niets aan kon doen. Aanvankelijk gaf ik mezelf de schuld: Dat krijg je ervan als je alleen maar aan geld denkt. Had ik maar beter moeten nadenken, dacht ik toen.'

Seksclubbeigenaren die zelf Thailand afstropen, de betrekkelijk geringe hoeveelheid vrouwen die zijn geronseld en het persoonlijke toezicht van Jan en Jacques maken deze zaak tot een geval van kleinschalige vrouwenhandel. De werkwijze van de seksbazen uit Delfzijl was typerend voor vrouwenhandel in het begin van de jaren tachtig toen de toeristenstroom naar Thailand op gang kwam. Seksbazen namen in die periode vrouwen vrijwillig of onder valse voorwendselen mee naar Nederland. Waarschijnlijk heeft Jan zijn Thaise vrouw ook tijdens zo'n werkvakantie ontmoet.

Een aantal uit het groepje van de Thaise vrouwen die in Delfzijl belandden, is op een bijna klassieke wijze tot prostitutie gedwongen; anderen hebben geleden onder een uitbuitingssituatie zoals bedoeld in het voorstel voor een nieuwe delictsomschrijving van de Werkgroep Vrouwenhandel. Nieuw is de tocht via de ontsloten route door Oost-Europa. Deze Thaise vrouwen zijn niet de enigen die langs sluiptwegen door het Tsjechische land reisden. De rechercheurs Bennink en De Winter van de Rotterdamse vreemdelingen-dienst: 'Thaise vrouwen hebben een visum nodig als ze naar Nederland gaan. Dat hoefde vroeger niet. Die visumplicht maakt het voor Thaisen moeilijker om naar Nederland te komen. De Nederlandse autoriteiten hebben bepaald dat reizigers vanuit Tsjechoslowakije geen visum nodig hebben en 'vroem', de handelaren rijden de meisjes naar Praag. Ze vragen daar bij de Nederlandse ambassade een visum voor ze aan – daar weten ze toch niet wat er in Nederland gebeurt – en binnen *no time* zitten ze hier.'